

17. A pseudobrookitnak egy újabb lelethelye. (Előadatott a f. év október 13-án tartott szakülésen.) Erdélynek ezen érdekes ásványfaját, melyet 4 év előtt az aranyi hegyről leirtam volt (Akad. math. és term. tud. Közl. XV. k. 1878. II. szám), azóta csupán csak Franciaországban (Auvergne, Mont-Dore, Riveau Grand) sikerült fölfedezni, miről tettem is annak idejében jelentést e helyen (Orv.-term.-tud. Értesítő 1878. IV. évf., II. Term. tud. szak III. füz. 158 l.). Legújabban W. J. Lewis cambridgei tanár annak egy új előfordulását ismerteti. (Zeitschr. für Krystallographie. 1882. VI. Bd., II. H. p. 181). Lewisnek egyik tanítványa, ki a Brooke-féle gyűjtemény apatitjairól egy jegyzéket készített, a Jumillai (Murciában, Spanyolország) úgynevezett spárgakövön észrevett néhány apró, fekete, látszólag rhombos kristályt, melyek ezen apatit anyakőzetén levő hämatit-táblácskáktól első tekintetre elütnek. Szögeiknek méréséből kitűnt, hogy ezek az általam felfedezett pseudobrookitkival megegyeznek.

A kristálykák egy oszlopnak ($m = \infty P$), a nagy átló véglapjának ($a = \infty P \infty$), és a nagy dómárak ($e = P \infty$) egyszerű összalaklatai. A két előbbi alak lapjai az élek hosszában rovatosak és többé kevésbé párhuzamos növekedést mutatnak; különösen az oszlop-lapok nem pontosan párhuzamosak. A kristálykák ridegek s úgy látszik, nem bírnak világos hasadási iránytal.

Az ásványnak csekély mennyisége teljes vegyelemzésre nem volt elég, de a Fe_2O_3 és a TiO_2 -nek kimutatása által sikerült megállapítani, hogy ásványunk vegyi tekintetben is egyezik a pseudobrookitkival.

W. J. Lewis szíves volt nekem is beküldeni egy darabkát s néhány kristálykát ezen új előfordulásból. Külemre nézve az a különbség van ezen és az aranyhegyi kristálykák közt, hogy azok apróbbak ugyan, de jóval vastagabbak, mint az aranyhegyiek s e miatt inkább oszloposak is, mint táblások.

Ennélfogva ezen újabb előfordulás már a harmadik s van okunk reményleni, hogy idővel sikerülni fog ezen ásványt még szélesebb elterjedésben is kimutatni; kristályának parányi volta a főoka, hogy eddig észre nem vették a bűvárok.

Dr. Koch.

18. Enstatit-kristályka a mocsai meteor-kőben. (Előadatott a f. év október 13-án tartott szakülésen.) Egy Gyulatelkén talált 27 grammnyi töredék közepén egy 2 mm. széles, ugyanily hosszú és 1 mm. magas koczkás alakú, fénylő lapú, két irányban kitűnően hasadó, sárgás-

fehér ásvány azonnal feltűnt, mert ilyen nagy és határozott kristályos kiválás — úgy látszik — nagy ritkaság a moci meteorokőben, legalább én a kezemen átment több száz darabok egyikén sem láttam ehhez fogható kiválást. Egy belőle kihásított darabkát behatóbb vizsgálatnak alávetve, következőket észleltem rajta. A hasadási lapokon kiváló gyöngyfény mutatkozik. A gázlángban nem olvadt, csak megbarnult hosszabb hevítés után, s csupán kevés, *Na*-ra utaló lángfestést mutatott egy darabkája. Vékony csiszolata sárgás; átlátszó, észrevehető fény-elnyelést mutat az alsó nikol forgatásánál. Tele van hasadási irányokkal, melyek a négyzetes lemez oldalaival párhuzamosan haladnak. Elsötétülés keresztbe állított nikolok közt akkor áll be, ha a négyzet oldalai a nikolmetszetekkel összeesnek; egyéb állásokban élénk interferenzszínek mutatkoznak. Ezeknél fogva enstatitnál egyébire nem lehet következtetni, annál kevésbé, miután a meteorokőnek ez egyik fő elegyrésze.

A kristályalak a $\infty \bar{P} \infty$ és $\infty \bar{P} \infty$ lapoktól eredő, a milyen ép-szögű oszlopos, harántúl eltöredezett kristályokban a földi kőzetekben is szokott előfordulni.

Dr. Koch.

19. A papfalvi oldalból való s Dietrich gyárában használt tűzálló anyagról. Az anyag szürkés fehér, igen porhanyó, csaknem laza, agyagos, csillámos homokkő, melynek apró darabkája hosszabb hevítés után összeszikkad kissé, de nem olvad meg legkevésbé s nem is áll össze.

Iszapolás után adott:

180 gramme durva, csillámdús porondot = 80.36⁰/₀,

51.5 gramme szürkés fehér, finom csillámos agyagot = 19.64⁰/₀.

A porond sűrűn tele van fehér csillám apró pikkelyeivel. Gócsó alatt látható, hogy uralkodó keverék-részei quartznak szögletes szálkái és fehér csillám pikkelyek. Alárendelten néhány barnássárga vagy fekete turmalin-szálka és néhány magnetit szemese is észrevehető. Az egész anyag ennél fogva gránitnak vagy gneisznek a legfinomabb törmeléke, melyben a földpát mind kaolinná mállott.

A kiiszapolt finom, fehér agyag jól összeálló tömeget alkot, szárítás után nem repedezik meg, hanem összefüggő darabot képezett az edény fenekén, melyben az iszap gyűjtetett. A legerősebb gázlángban sem olvad, csak fehér, zománzos cseréppé ég, mint a kaolin; de még sem egészen tisztá kaolin, mert a parányi csillámpikkelyektől nem igen volt megszabadítható.

Az anyag ezeknél fogva kaolin os csillámdús homoknak nevezhető s tűzálló természete ásványos összetételéből kétségtelen.

Dr. Koch 4.